

POZNÁMKY K HRANICI VINICKÉHO A ZAHOŘANSKÉHO SOUVRSTVÍ (ORDOVÍK PRAŽSKÉ PÁNVE) NA ODKRYVECH MEZI ČERNOŠICEMI A KARLÍKEM

Notes to the Vinice Formation/Zahořany Formation boundary in the outcrops between Černošice and Karlík (Ordovician of the Prague Basin)

RADEK MIKULÁŠ

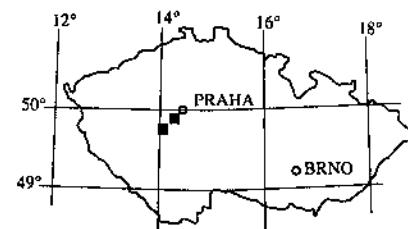
Geologický ústav Akademie věd ČR, Rozvojová 135, 165 00 Praha 6

(12-41 Beroun)

Key words: Ordovician, Barrandian area, lithostratigraphy, biostratigraphy

V roce 1995 se uskutečnil v rámci grantu GA ČR č. 205/94/0759 terénní průzkum rozsáhlých přirozených výchozů svrchního ordoviku mezi Černošicemi (část Dolní Mokropsy, osada Na Slunečné) a Karlíkem. Jde patrně o nejrozsáhlejší přirozené odkryvy svrchního ordoviku v Barrandienu, které však nebyly dosud detailně studovány. Průzkum byl zaměřen především na ověření hranic lithostratigrafických a biostratigrafických jednotek s cílem přípravy exkurzních lokalit pro konferenci ISOS 99. Od tohoto cíle bylo však vzhledem k obtížné přístupnosti odkryvů upuštěno a rovněž detailní biostratigrafický výzkum nebyl dokončen z důvodu chudého paleontologického obsahu řady partií a neúměrného rozsahu nutných kopacích prací. Cílem tohoto příspěvku je informovat o zjištěních týkajících se hranice vinického a zahořanského souvrství ve vymezeném prostoru.

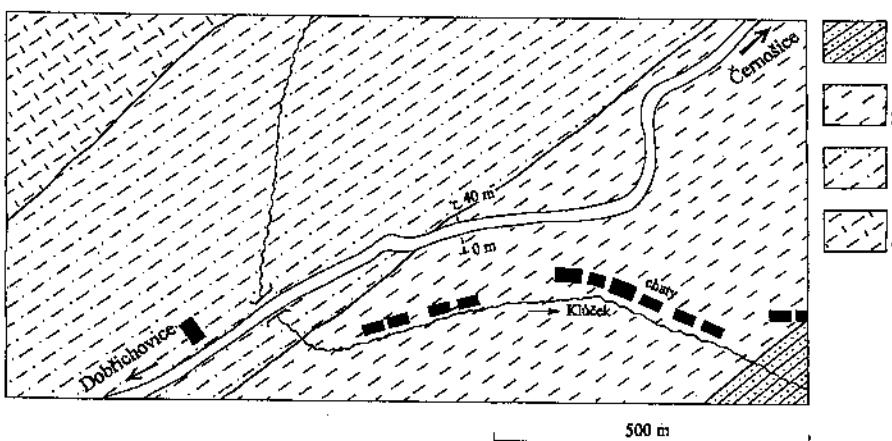
Prostor se nachází ve stráni strmě skloněné k J až JV, východně od Staré Vráže (obr. 1). Podle mapování HAVLÍČKA (ed., 1986) probíhá hranice vinického souvrství se zahořanským s. těsně nad silnicí z Černošic do Dobřichovic a poblíže přemostění potoka Klůček tuto hranici protíná. Studium umožňují přirozené výchozy v podobě až 2,5 m vysokých skalních partík nebo holá skála tvorící drobné úseky v zalesněném a půdou pokrytém terénu. Dále jsou k dispozici zářezy výše zmíněné silnice a k doplnění profilu byly vytvořeny drobné jámy. Přesto bylo možno rekonstruovat profil pouze zhruba, protože

vykopání rýhy napříč celou strání nebylo z časových a finančních důvodů proveditelné.

Podle HAVLÍČKA (např. 1998) je zahořanské souvrství jakožto lithostratigrafická jednotka charakterizováno nástupem prachovcové sedimentace. Uváděna je též nápadná změna fauny. Na daném území se však litologická změna jeví jako velmi pozvolná. Fauna je (zřejmě mj. z toho důvodu, že oblast spadá do předpokládané centrální části pánské s. nепříznivými podmínkami pro rozvoj benthu) a relativně rychlou sedimentací – viz MIKULÁŠ 1998) poměrně vzácná, ve studovaném úseku se mění pozvolna a nekoresponduje s litologickou změnou.

Profil začíná drobnými výchozy 30 m pod silnicí a končí nápadnými skalkami asi 25 m nad silnicí (obr. 1). Sklon vrstev je stabilně 25° k SSV. Tektonické porušení ve směru vrstev nebylo zjištěno, napříč vrstvami byly pozorovány pouze gravitační pukliny se skokem do několika decimetrů.

Obr. 1. Geologická mapa území mezi Černošicemi a Dobřichovicemi s vyznačením polohy popisovaného profilu.

1 – letenské s., 2 – vinické s., 3 – zahořanské s., 4 – bohdalecké s., vše svrchní ordovik pražské pánské. Podle HAVLÍČKA (ed., 1986).

- 0–5 m: Černé slídnaté jílové břidlice, většinou dobře štěpné, občas s „uzlovitými“ vrstevními plochami. Určitelná makrofauna nenalezena.
- 5–20 m: Nezastiženo.
- 20–26 m: Převládají dobře štěpné, vzácněji mírně „uzlovité“ břidlice, občas s bituminózními povlaky. „Uzlovitost“ se vyskytuje ve spojení se zvýšeným podílem větších šupinek klastické slidy, příp. s přechodem jílových břidlic k prachovcům. Fauna je poměrně vzácná: ojedinělé ichnofosilie (*Palaeophycus* isp.), neurčitelní mlži a gastropodi a trilobit *Marrolithus ornatus* (Sternberg), pokládaný za charakteristického představitele fauny zahořanského souvrství (např. HAVLÍČEK 1998).
- 26–30 m: Směrem do nadloží postupný úbytek dobré štěpných jílových břidlic a zvyšování podílu „uzlovitých“ břidlic a prachovců. Z fauny byly nalezeny *Marrolithus ornatus* (Sternberg), *Aegiroomena* cf. *aquilina* Havlíček, neurčení mlži a gastropodi.
- 30–37 m: Černé a tmavě šedé prachovce s „uzlovitými“ vrstevními plochami a hojnou bioturbací (?*Palaeophycus*, vertikální/?únikové/ struktury).
- 37–40 m (přirozený výchoz): Černé, na zvětralých površích hnědé až šedé prachovce, místy písčité prachovce s faunou: *Aristocystites bohemicus* Barr., *Aegiroomena* cf. *aquilina* Havl., *Marrolithus ornatus* (Sternberg), neurčení mlži a gastropodi. Ichnofosilie jsou velmi hojné: *Zoophy-*

cos isp. (o průměru spreite až 50 cm!), ?*Helminthopsis* isp., *Palaeophycus sulcatus* (Miller and Dyer) aj.

Na základě zjištěných údajů je stanovení hranice litologických jednotek – vinického a zahořanského souvrství – na popsaném profilu obtížné a subjektivní. Hranici zakreslené do mapy HAVLÍČKA a kol. (1981) by odpovídalo nejlépe, kdybychom položili svrchní hranici vinického souvrství do posledního výskytu dokonale štěpné, bituminózní černé břidlice; „uzlovitost“ je však do značné míry podmíněna zvětrávacími procesy. Faunisticky spadá celý profil (kromě nejspodnější části, odkud údaje chybějí) do zahořanského souvrství (výskyt *Marrolithus ornatus*). Celkově je ve stupni beroun v Pražské pánvi charakteristická poměrně rychlá sedimentace, v místech největších mocností sedimentů navíc poměrně chudá fauna. Přesné stanovení hranic souvrství zde může být velmi problematické.

Literatura

- HAVLÍČEK, V. (1998): Prague Basin. – In: Chlupáč, I. - Havlíček, V. - Kříž, J. - Kukal, Z. - Štorch, P.: Palaeozoic of the Barrandian (Cambrian to Devonian). – Czech Geol. Surv. Praha.
- HAVLÍČEK, V. (ed., 1986): Geologic mapa odkrytá, list 12–41 Beroun, 1 : 50 000. – Ústřední ústav geologický. Praha.
- MIKULÁŠ, R. (1998): Ordovician of the Barrandian area: Reconstruction of the sedimentary basin, its benthic communities and ichnoassemblages. – J. Czech geol. Soc., 43, 3, 143–159. Praha.

PETROGRAFIE A CHEMISMUS GRANITŮ SUBTYPU ČÍMĚŘ Z OKOLÍ OKROUHLÉ RADOUNĚ

Petrography and chemistry of Číměř subtype from the environs of Okrouhlá Radouň

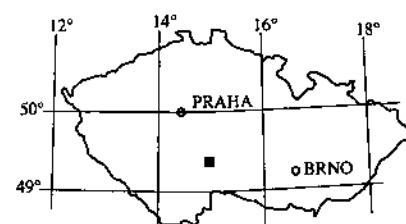
MILOŠ RENÉ

Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR, 182 09 Praha 8, V Holešovičkách 41

23-32 Kamenice nad Lipou

Key words: Moldanubian batholith, Granite, Petrography, Geochemistry

V průběhu průzkumu a těžby ložiska uranových rud Okrouhlá Radouň, ležícího cca 10 km s. od Jindřichova Hradce byla nalezena řada drobných těles a žil porfyrických muskovit-biotitických granitů, které lze přiřadit ke granitům typu Eisgarn, subtyp Číměř. Mocnosti jednotlivých žil v prostoru uranového ložiska je od několika desítek centimetrů do několika stovek metrů. V severní části ložiska jsou granite subtypu Číměř proráženy aplikačními dvojslídnymi granity, jejichž minerální a zčásti i chemické složení je velmi blízké dvojslídny granitům subtypu Deštná, které jsou rozšířené zejména v klenovském masivu. Subtyp Deštná byl vymezen KLEČKOU et al. (1991), a tímto názvem jsou označovány stejnozrnné drobnozrnné až středně zrnité granite moldanubického batolitu, pro něž se rovněž používá označení subtyp Mrákotín. Nové

označení bylo pro tuto varietu typu Eisgarn zvoleno svého času proto, že dvojslídny granite na typové lokalitě Mrákotín přecházejí pozvolna do subtypu Číměř. V klenovském masivu a na ložisku Okrouhlá Radouň jsou naopak dvojslídny stejnozrnné granite mladší než porfyrické gra-